

Recyklace stavebních a demoličních odpadů – možnosti a povinnosti podle nové legislativy

Nastává opět jaro a s ním se jako vlaštovky vrací téma stavebních odpadů. Přes všechny komplikace covidové a jiné, ještě horší, které mají za následek nedostatky a zdražování všeho od materiálů po pracovní síly, se stále staví, bourá a nadále bude. My se ale podíváme, jak obor stavebnictví zasáhly změny v legislativě, zejména nové povinnosti při nakládání se stavebními odpady, a zaměříme se přitom na recykláty ze stavebních a demoličních odpadů (dále „SDO“).

a znovu ve stavbách využívat zeminy a další recykláty z minerálních inertních SDO. Zásadní roli zde samozřejmě hraje i ekonomika, protože recyklace SDO se opravdu vyplatí. Mnohý takový záměr však skončí dřív, než začne, a to nárazem na legislativní povinnosti. Jakmile firma zjistí, jaká všechna povolení a řízení musí absolvovat, co času a peněz to bude stát, často si na recyklaci nechá zajít chuť. Zde uvádíme jen stručně: EIA čili posouzení vlivů záměru na životní prostředí (většinou alespoň zjišťovací řízení), k tomu nezbytná rozptylová a hluková studie, dále povolení podle stavebního zákona, následující povolení podle legislativy odpadové a ochrany ovzduší, do toho všeho vstupuje hygiena a nesmíme zapomenout na bezpečnost práce... Recyklační zařízení se také musí vypořádat s výrobovou legislativou, protože uvádí na trh výrobky, které musí splnit určité kvalitativní a bezpečnostní ukazatele.

Přitom nelze zpochybňovat opodstatněnost takového postupu schvalování. Recyklační zařízení, kde se naváží, drtí, třídí a dále různě manipuluje s velkými objemy SDO, je zdrojem prachu a hluku a nikdo by nechtěl, aby mu takový zdroj znečišťoval např. okolí bydliště. Menší stavební firmy tedy recyklační centrum pravděpodobně provozovat nebudou, řešením je pro ně schválená externí recyklační linka, která může jejich SDO podřít třeba přímo v místě stavby, pokud ji tam lze umístit. Nebo musí své stavební odpady provozovatelům recyklace vozit, pokud je takové zařízení v rozumné dojezdové vzdálenosti. Aby se totiž ekologický smysl neztratil s dalším nárůstem dopravní zátěže při převážení SDO.

Pokud má stavební firma vhodný areál, investuje do jeho řádného vybavení (drtičů, třídičů, váhy a další techniky), podstoupí výše uvedená řízení a bude chtít nyní začít vyrábět recykláty, bude se muset řídit § 83, který je zařazen jako přechodné ustanovení nové vyhlášky (č. 273/2021 Sb.). Pravidla zde stanovená jsou tedy dočasná, a to do konce roku 2024. Stále totiž chybí klíčová vyhláška pro tzv. ukončení odpadového režimu, která stanoví kritéria, při jejichž splnění budou SDO vedlejším produktem nebo přestanou být odpadem a stanou se výrobkem. Je tedy pravděpodobné, že nyní schvalovaná nová zařízení budou muset po roce 2025 svá povolení měnit. Stávající zařízení, povolená podle zákona č. 185/2001 Sb. mají přitom mít nové povolení nejdříve na konce roku 2023 a znamenalo by to pro ně zařizovat si jej pouze na rok. Je proto žádoucí, aby byla nová vyhláška zpracována a vydána co nejdříve.

Pravděpodobně ta nejzásadnější nová povinnost je účinná od začátku letošního roku, kdy uplynulo roční přechodné období pro její plnění. Nový zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, stanoví všem původcům stavebních odpadů striktní postup, jak se SDO nakládat, tak aby bylo možné materiály a odpady ze staveb a demolic co nejvíc znovu použít ve stavebnictví. Nová prováděcí vyhláška k zákonu o odpadech (č. 273/2021 Sb.) tuto povinnost detailně popisuje (§ 42 a příloha č. 24). V principu to znamená, že stavební firmy musí důsledně třídít všechny materiály a odpady již v místě výstavby nebo demolice.

Takový postup je logický, protože zdroje primárních surovin nejsou nevyčerpatelné a recyklované odpady jsou ve stavebnictví v mnoha případech jejich plnohodnotnou náhradou. Zákonodárce také logicky stanoví povinnost již v místě vzniku odpadů, tedy stavebním firmám jako původcům SDO. Jedině kvalitní vstupy do recyklačních zařízení zajistí využitelné druhotné suroviny. A ruku na srdce – mnohdy si stavebníci s odpady příliš hlavu nelámou, ono nakládání ve stylu „jeden kontejner a skládka“ je určitě mnohem jednodušší a rychlejší. Jenže zákonná povinnost znamená také hrozbu sankce při jejím porušení, a ta není malá

– horní výše pokuty, kterou vám inspekce může uložit, je 10 milionů korun.

Jak se praxe srovná s touto povinností, se brzy ukáže. Kromě hrozby pokuty jsou totiž stavební firmy motivovány ke třídění a využívání SDO i vyšší skládkovací poplatku, kterým je recyklovatelný stavební odpad zatížen a který v letošním roce činí 900 Kč, ale už za tři roky to bude 1500 Kč a od roku 2030 nebude vůbec možné tento odpad na skládku uložit.

Cirkulární ekonomika, náhrada primárních surovin, předcházení vzniku odpadů, recyklace a využívání odpadů... zní to opravdu dobře, kdo by se nechtěl zapojit a k tomu ušetřit? A v praxi se opravdu setkáváme velmi často s ochotou stavebních firem jít tomuto trendu naproti, recyklovat

Zmíněný § 83 má navíc některá omezení znevýhodňující firmy, které si zařizují povolení nyní, oproti dříve povoleným recyklačním zařízením. Je to zejména přesný výčet pouze šesti katalogových čísel odpadů, které mohou do recyklace vstupovat. Logické je, že se jedná o tříděné SDO, ale ve starých souhlasích jsou často povoleny daleko širší škály odpadů, které je možné recyklovat, včetně směsných SDO. Takový druh odpadu však novější recyklátoři do svých povolení nyní již nedostanou. Také podmínky, za kterých mohou recyklační firmy vyvést recykláty do výrokového režimu, nebyly ve starých souhlasích jednotné. Většina výrobců prodává recyklát jako nestanovený výrobek. To je nadále možné, avšak omezuje to značně jeho využití ve stavbách (většinou na podřadnější záspy nebo podklady komunikací nižších tříd). Kvalitní betonový recyklát, u kterého vý-

robce prokáže shodu vlastností s harmonizovanou normou, může být naopak využito prakticky stejně jako primární kamenivo.

Provozovatel recyklačního zařízení však nemusí nutně vyvádět recyklát z odpadového režimu. Nadrcený stavební odpad lze využít i ve schváleném zařízení k zaspávání, tedy pro rekultivace či terénní úpravy. Podmínky, které musí odpad splnit, uvádí nová vyhláška v § 6, z něhož vyplývají přísnější požadavky než dosud, např. přibýly analýzy výluhu odpadu. Nicméně zatím se zde opět uplatní přechodné ustanovení, a sice do konce roku 2023 se při zaspávání inertními odpady postupuje zcela podle zrušené vyhlášky č. 294/2005. Zákon navíc umožňuje, že, pokud bude k zaspávání využita pouze zemina nebo kamení v maximálním množství 10 000 t odpadu nebo sedimenty v maximálním množství 50 000 t odpadu, a pokud provozovatel neprovozuje nebo v posledních 5 letech neprovozoval ve vzdálenosti do dvou kilometrů jiné zařízení k zaspávání, nebude potřebovat zařízení povolení krajského úřadu (Příloha č. 4 k zákonu, bod 6).

Tento článek jistě není podrobným průvodcem pro zařízení k recyklaci SDO, to by vydalo na mnohem obsáhlejší materiál. Je to pouze průřez základních povinností, který měl upozornit potenciální recyklátory na to, čemu se při cestě k cirkulární ekonomice v českých podmínkách nevyhnou.

Pokud potřebujete legislativní pomoc nejen v oblasti nakládání se stavebními a demoličními odpady, pak využijte služeb poradenství, které vám společnost INISOFT Consulting nabízí. Kromě toho jsme pro vás připravili řadu seminářů zaměřených na výklady jednotlivých složkových zákonů životního prostředí a prováděcích vyhlášek k nim s aplikací do praxe <https://www.inisoft.cz/skoleni>.

Ing. MARKÉTA MIKLASOVÁ,
INISOFT Consulting s. r. o.

ideální nástroj pro **evidenci**
odpadů i ze **stavební činnosti**

+420 485 102 698 • inisoft@inisoft.cz
www.envita.cz